

Leppoisa lähiömme -tutkimushanke 2009–2011 ympäristöministeriön lähiöohjelmassa

Selvitys: Työkylpy - kaupunkilaisnuoren ensimmäinen kesätyöpaikka omassa taloyhtiössä kestävän lähiökehittämisen esimerkkinä ja mahdollisuutena

Projektitutkija, VTM Marja Mesimäki, Helsingin yliopisto, yhteiskuntapolitiikan laitos

Työkokemusta, ympäristökasvatusta, osallisuutta

- kaupunkilaisnuoret työkylvyssä omassa taloyhtiössä

Kestävän kehityksen tavoitteiden mukaisesti suunniteltua kaupunkia pidetään vetovoimaisena ja viihtyisänä. Siksi tulevaisuuden lähiökehittämisessäkin kestävä kehitys korostuu eri ulottuvuuksineen. Tämä merkitsee esimerkiksi sitä, että huomiota kiinnitetään lähiverkostoihin, yhteisöllisyyteen ja asukkaiden keskinäiseen toimintaan perustuvaan turvallisuuteen. Lähiöiden imagon kohentumisen katsotaan edellyttävän konkreettista kehittämistä, jonka tuloksena voi syntyä työpaikkoja, viihtyisyyttä, vastuullisuutta ja omatoimisuutta.

Helsingin yliopiston Leppoisa lähiömme -tutkimushanke pyrkii osaltaan selvittämään niitä edellytyksiä, joilla näihin haasteisiin voidaan vastata. Tavoitteena on tuottaa lähiömäisten ympäristöjen kestäväan kehittämiseen arkisiin käytäntöihin liittyviä, toteuttamiskelpoisia toimintamalleja.

Tässä selvityksessä esitellään maunulalaisessa taloyhtiössä syntyneitä toimintamalleja, jossa nuoria otetaan kesätyöhön omaan taloyhtiöön. Tapaus on esimerkki ympäristöstä ja toimintatavasta, jotka tukevat yksilöllistä ja yhteisöllistä elämänhallintaa. Mallia tarkastellaan kestäväan kehityksen kannalta oleellisista näkökulmista, kuten työllisyys, ympäristövastuullisuus ja osallisuus. Lopuksi pohditaan mallin soveltuvuutta muihin taloyhtiöihin.

Lähiympäristö mahdollistaa

Asunto Oy Vesakossa Helsingin Maunulassa taloyhtiön nuoria on työllistetty talonmiehen kesäapulaisina jo 1990-luvun puolivälistä lähtien. Kesätyöntekijöitä on ollut kunakin kesänä kolmesta seitsemään, niin tyttöjä kuin poikiakin. Nuoret ovat työskennelleet pihapiirissä ja talojen yhteisissä sisätiloissa yleensä kolmen viikon jakson kesäkuun alusta juhannukseen. Suomessa oppivelvollisten koululoma-ajasta saa palkkatyön tekoon käyttää enintään puolet.

Vesakon taloyhtiön miljöö ja vuosien saatossa syntynyt henki ovat tärkeitä nuorten kesätöiden järjestämisen näkökulmasta. Taustalla on taloyhtiössä omaksuttu ajatus normaaliin elämänmenoon liittyvästä oppimisesta. Oman talon töissä tiedot ja taidot siirtyvät hissukseen: opitaan maalaamaan, työntämään kottikärryjä, tekemään pieniä rakennustöitä, käsittelemään erilaisia työkaluja – vähän niinkuin maatalon töissä. Kaupunkilaislapselle ei tällaista mahdollisuutta yleensä ole tarjolla. Vesakon tapaus osoittaa, että jopa kerrostalossa nuoria voidaan tutustuttaa työnteon maailmaan omassa lähiympäristössä. Tekemisestä ei ole tulosvastuuta, mutta tehtävät ovat silti merkityksellisiä taloyhtiön kunnossapidon kannalta. Nuorista on taloyhtiölle aidosti apua. ”Tekemättömät työt tulevat tehtyä. Jonkun ne on tehtävä kuitenkin”, huomauttaa taloyhtiön edustaja.

Vesakossa on tarjolla hyvät puitteet nuorten kesätöille. Taloyhtiön nelikerroksisissa viisikymmentäluvun alun hissittömissä taloissa on yli 300 asukasta, 117 asuntoa ja seitsemäntoista rappua. Tontin pinta-ala on yli 20 000 neliometriä, huoneistoalaa lähes 10 000 m². Sopivan ikäisiä nuoria on riittänyt kesätöihin. Välillä on jouduttu tekemään valintaakin, kun hakijoiden ikäluokka on ollut suuri. Vesakon poikkeuksellisen isossa pihapiirissä riittää tilaa leikeille ja peleille. Talvella pihan hiekkakentälle on jäädytetty jopa pieni luistinrata.

”Täällä ei ole tarvinnut pelätä lasten puolesta”, kertoo talossa 20 vuotta asunut asukas. Siitä on pitänyt osaltaan huolen päätoiminen talonmies, joka pelkällä läsnäolollaan saattaa suitsia lasten touhuja. Taloyhtiö on halunnut pitää kiinni kokopäiväisestä talonmiehestä, edes lama-aikoina ei ole harkittu toimen lakkauttamista.

”Tää on ollut ihan hyvä mesta kasvaa”, toteaa taloyhtiön kesätöissä parina kesänä ollut nuori, joka on asunut Vesakossa koko ikänsä. Lapsille kodin välitön lähiympäristö on niin tutkimusten kuin jo arkihavaintojenkin perusteella hyvin tärkeä. Oman taloyhtiön piha-alue on turvallinen paikka, jonka

suojista maailmaa tarkkaillaan ja jäsennetään elämän varhaisvuosina. Kynnys leikeistä kesätöihin omalla pihalla on siten varsin matala.

Talon työt ja tekemisen tapa

Useimmille Vesakon nuorille työskentely taloyhtiössä on heidän ensimmäinen työpaikkansa. Talonmies valitsee työtehtävät siten, että ne ovat nuorten ikään ja taitoihin nähden sopivia, hallittavia ja vaarattomia.

Esimerkiksi nurmikko nuoret eivät saa ajaa. Muitakaan koneita, paitsi sisätiloissa pölynimuria, ei käytetä. Suomessa on lain mukaan kiellettyä osoittaa nuorelle työntekijälle tehtäviä, jotka ovat hänen ruumiilliselle tai henkiselle kehitykselleen vahingoksi tai jotka vaativat häneltä suurempaa ponnistusta tai vastuuta kuin hänen ikänsä ja voimiinsa katsoen on kohtuullista.

Vesakossa teetetään erilaisia töitä, jotta nuori oppisi enemmän, eikä työ tuntuisi pitkäpiimäiseltä. Jokakesäisiä vakiotehtäviä ovat olleet porraskäytävien ikkunoiden pesu, vintti- ja kellaritilojen lakaisu, asfaltin maalaustyöt, puiden versojen karsinta ja pensaiden alustojen siistiminen. Lisäksi tehdään kunakin kesänä erikseen sellaisia töitä, joita taloyhtiön hallitus tai asukkaat pitävät tärkeinä, esimerkiksi pyykkilaineiden ja lasten keinutelineiden maalaus tai pienet pihatyöt, kuten mullan levitys ja nurmikon paikkaus.

Työt tehdään urakkaperiaatteella. Kullekin päivälle määritellään tehtävä, joka pitäisi saada kuntoon työrupeaman aikana. Urakka ei kuitenkaan ole ehdoton tavoite, vaan kesken jäänyttä työtä voi jatkaa seuraavanakin päivänä. Nuoret jakaantuvat työpareihin tai kolmikoihin; yksin ei kenenkään tarvitse työskennellä. Suuressa ryhmässä työ taas vaihtuu nopeasti leikiksi, mikä saattaa aiheuttaa valituksia ja närää tekemistä seuraavien asukkaiden keskuudessa. Eduksi on, jos työparista toinen on ollut jo edellisenä kesänä talon töissä. Näin ohjaus hoituu osin nuorten kesken.

Nuoret saavat itse valita kesätyöjaksonsa keston. Myös työpäivän pituus voi vaihdella työtahdin ja taukojen pidon mukaan. Töitä ei kuitenkaan saa tehdä yli kuutta tuntia päivässä. Nuoren omien harrastusmenojen vuoksi työjaksoa ja vapaapäiviä on mahdollista sovitella omien tarpeiden mukaan. Tehdyt tunnit merkitään omatoimisesti tuntilistaan. Nuoret saavat Vesakossa kiinteistöalan työehtosopimuksen mukaisen minimipalkan. He toimittavat talonmiehen ohjauksessa verkokorttinsa ja tuntilistansa isännöitsijätoimistoon, joka tarkistaa tuntilistojen oikeellisuuden taloyhtiön edustajalta.

Ohjausta ja omaa vastuuta

Kesätyön onnistumisen kannalta on oleellista, että tukena on ymmärtävä ohjaaja, joka ottaa huomioon nuoren kyvyt suhteessa työtehtäviin. Osaavan ohjauksen kautta nuorille tarjoutuu myös myönteinen aikuiskontakti. Onnistumisen elämykset ja työn tulokset ovat tärkeitä sekä kesätyöntekijöille että talon asukkaille. Ympäristön kohennus kyllä huomataan, mikä voi herättää nuoret tuntemaan ylpeyttä työpanoksestaan.

Vesakossa nuorten työhön ohjauksesta vastaa talonmies ja usein myös hallituksen jäsen. Jos nuoria on paljon töissä samaan aikaan, saatetaan pitää viikkopalaveri. Pihakeinuilla tai hallituksen huoneessa kokoonnutaan keskustelemaan viikon töistä. Talonmiehelle voi soittaa missä tahansa työhön liittyvässä asiassa. Kaikki kesätyönuoret saavat hänen numeronsa ja yhteydenottoihin kannustetaan. ”Ei ole niin tyhmää kysymystä, ettei voisi soittaa”, rohkaisee talonmies. Ohjaus pyritään kuitenkin pitämään sellaisena, että nuoret saavat itsekkin ottaa vastuuta tekemisistään. Ohjauksen järjestäminen ei ole siten taloyhtiönkään näkökulmasta liian työlästä, kun talonmiehen ei jatkuvasti tarvitse olla valvomassa nuoria. Myös Vesakon nuorten vanhemmat ovat luottaneet siihen, että talonmies osaa sopivan ohjauksen.

Työtehtäviin pyritään opastamaan alussa huolellisesti. Nuorille selitetään työn kokonaisuus: miksi tehdään ja miten, mitä välineitä käytetään ja miten niitä huolletaan, mitä pitää välttää turvallisuuden takia. Esimerkiksi vanhojen ikkunoiden avaaminen vaatii erityistä tekniikkaa. Opastusta tarvitaan myös oikeaan pukeutumiseen ja käyttäytymiseen ”työpaikalla”. Nuoria ohjeistetaan tekemään töitä rauhallisesti, itselle sopivassa tahdissa. Esimerkiksi helteillä on pidettävä kunnon taukoja säännöllisin väliajoin.

Ensimmäinen kesätyö on nuorelle totutteleminen fyysisen työn tekoon. ”Koulu on kuitenkin niin erilaista”, kommentoi yksi nuorista. Nuorten kokemukset vaihtelevat sen mukaan, onko oltu pihalla vai myös

sisätöissä siivoamassa. Pihalla puuhastelu ei poikkea paljon lapsuuden pihaleikeistä. Rapussa työt ovat vähän raskaampia, mutta samalla avautuu mahdollisuus huomioida muiden talojen elämää. Nuoret kuvailevat kokemuksiaan: ”Kun viettää kuusi tuntia rapussa, näkee ihmiset”. ”Ai toi asuu tossa”. ”Pääsi tarkkailemaan, näki mitä tapahtuu”. ”On hauskaa huomata, kuinka ihan samanmallisessa rapussa [kuin oma] on kuitenkin eri tunnelma, eri hajut ja värit.”

Oman talon kesätyön hyviä puolia ovat nuorten näkökulmasta ennen kaikkea omat ystävät työkavereina ja lyhyt työmatka. Työtä tutussa ympäristössä ei koeta kiusallisena, kun ”muutkin on tehneet”. Yleensä työt ovat olleet nuorten mielestä sopivia ja ohjaus riittävää. Talonmiehen läsnäolo on oleellista, mutta myös työparin tai muiden kavereiden neuvot ovat tärkeitä. Vastuunotto työtehtävistä, ja se että ”kukaan ei vahtaa” sekä itsenäinen päivittäisestä työajasta huolehtiminen ovat positiivisia asioita. Tauot tosin saattavat venähtää, jos kukaan ei katso perään.

Yhteishenki työporukassa on useimmiten hyvä. Joskus yhtä kesätyöntekijää vähän kiusattiin. Asia otettiin porukalla puheeksi nuorten ja heidän vanhempiansa kesken. Tilanne käytiin läpi ja työrauha palasi ”kun saatiin pieni näpätys”. Tulipa hännäyksen kohteeksi joutunut töihin vielä seuraavanakin kesänä.

Ristiriidat muiden asukkaiden kanssa ovat liittyneet lähinnä erilaisiin mielikuviiin toimeliaisuudesta. ”Vähän laiskoteltiin. Mummit ei tykänneet kun pojat vähän istuskelee”, kertoo talon pihatöissä ollut nuori kesätyökokemuksistaan. Valituksia tulee toisinaan, mutta ne kohdistuvat talonmieheen tai hallitukseen. Nuorille itselleen ei juuri tulla sanomaan tai ohjeistamaan työtehtäviä. Nuoret ymmärtävät kritiikin, ja ainakin yrittävät näyttää työntouhuisilta valitusten jälkeen.

Arvostettua työkokemusta

Kesätyö omassa taloyhtiössä on turvallinen sukellus työelämään, työkylpy. Vesakossa pidetään tärkeänä tarjota 14–15-vuotiaille nuorille työkokemusta iässä, jossa ”oikeita” töitä ei juuri saa. Vesakon nuoret myös arvostavat työkokemustaan: ”Kivempi täyttää netissä työhakemuksia, kun voi laittaa työkokemusta.” ”Näyttää hyvältä CV:ssä, kun on ollut monena kesänä töissä.” ”Muilla saman ikäisillä on vain TET-todistus, kun itsellä on jo työtodistus.” ”Kukaan muu kaveri ei ole ollut töissä sen ikäisenä [14-vuotiaana].” Toisissa taloissa asuvat kaverit ovat saattaneet vähän kadehtiakin: ”Oispa meilläkin tommonen systeemi”.

Nuorten varhaisella työkokemuksella on merkitystä, kuuluuhan työurien pidentäminen jo Suomen hallituksenkin strategiaan. Oma aktiivisuus ja aiemmat suhteet työelämään vaikuttavat tutkimusten mukaan eniten nuorten työnsaantiin. Työnantajat arvostavat sosiaalisia valmiuksia työn tekoon, esimerkiksi kykyä toimia ryhmässä tai olla ohjattavana. Myös nuorten työolojen ja työnteon ehtojen oletetaan olennaisesti vaikuttavan nuorten palkkatyöhön sopeutumiseen ja työelämässä menestymiseen. Työkokemus vahvistaa mahdollisesti nuorten itseluottamusta ja -varmuutta sekä tarjoaa kykyä kohdata ”oikean” työelämän haasteet myöhemmin. Ymmärrys fyysisen työnteon rasittavuudesta, tarvittavista tauoista, työn määrän ja palkanmaksun suhteesta ja muista työelämässä tärkeitä kansalaistiedoista konkretisoituu työkylyssä.

Nuoret joutuvat tekemään työelämää koskevia koulutusvalintoja jo ennen 15 vuoden ikää, josta alkaa vasta virallinen status työvoimana. Heillä ei kuitenkaan välttämättä ole välineitä näihin valintoihin, sillä työelämää ja ammatteja tunnetaan TET-harjoitteluista huolimatta vielä huonosti, ja kokemuksellista tietoa työelämästä on vähän. Nuorelle on tärkeää päästä käytännössä kokemaan, minkälaisessa työssä viihtyy ja minkälaisessa ei, ja myös näyttämään omaa osaamistaan, pystymistään.

Viimeisimpien nuorisotutkimusten mukaan nuorten työelämää koskevista huolista ylivoimaisesti suurimmat liittyvät oman alan löytämiseen. Työelämän kovuutta ja vaativuutta pelätään. Nuorelle koulutus voi näyttäytyä hukkainvestointina, jos se ei takaakaan työpaikkaa. Jopa 12-vuotiaat ahdistuvat tästä. Nuorille pitäisi tarjota positiivisia kokemuksia työelämästä, vastapainoa yleiselle mielikuvulle työelämän kuormittavuudesta. Kaikki työelämään liittyvät kokemukset ja virikkeet ovat nuorille tärkeitä. Nuori oppii omasta itsestään ja työelämää koskevasta suuntautumisestaan sekä pärjäämisestään yksin ja yhteistyössä muiden kanssa.

Koulun ulkopuolinen työ on omiaan erityisesti sellaisille nuorille, jotka eivät viihdy koulussa. Työkylpytoiminnan kaltainen malli saattaa tarjota tärkeitä itsetuntoa vahvistavia onnistumisen elämyksiä etenkin käytännönläheiseen tekemiseen suuntautuneille nuorille. Työkylpy voi siten parhaimmillaan olla

ehkäisemässä jopa varhaista väliinpuotoamista. Työnteon maailmaan tutustuminen innostaa työelämää koskevan tiedon hankintaan ja vaihtoehtojen etsimiseen. Toisaalta käytännön työ saattaa olla myös hyvä koulutusmotivaation vahvistaja. Nuorelle voi kirkastua, että hän haluaa tulevaisuudessa tehdä sittenkin toisenlaisia töitä – pitempää opiskelua vaativia.

Ympäristökasvatusta ja osallisuutta

Vesakossa nuoret oppivat kesätyössä huolehtimaan yhteisistä tiloista. Siten he ehkä myös sitoutuvat omaan elinympäristöönsä ja tuntevat siitä vastuuta. Kesätyö omassa talossa saattaa herättää huomioimaan ympäristön ja viihtyisyyden välisen yhteyden. ”Katto niit ikkunoit sil silmäl, et onks ne puhtaat”, kuvasi yksi nuori kesätyön jälkeisiä tunnelmiaan. Vesakossa uskotaan, että kun ollaan kiinnostuneita omasta ympäristöstä, saattaa häiriökäyttäytymistäkin olla vähemmän.

Ympäristöön sitoutuminen estää tutkimusten mukaan ulkopuolisuuden tunnetta, turhautumista ja vandalismia. Itsestään ja lähiympäristöstään välittäminen voi myös heijastua laajemmalle, kiinnostukseksi yhteiskunnallisiin ja globaaleihin kysymyksiin ja ympäristöongelmiin.

Ympäristökasvatus ymmärretään nykyisin laajasti. Puhutaan kestävän kehityksen kasvatuksesta ja pitkäaikaisesta oppimisesta. Luonnon lisäksi huomioidaan myös sosiaalinen, taloudellinen ja kulttuurinen ympäristö. Ympäristökasvatuksen halutaan läpäisevän yhteiskunnan eri toimintoja. Etenkin konkreettiseen toimintaan kannustavaa ympäristökasvatusta tarvitaan. Tästä on esimerkkinä se, että vaikka suuri osa nuorista kyllä osoittaa yleistä kiinnostusta ympäristöasioita kohtaan, on toiminta kuitenkin vähäisempää. Ympäristökasvatus auttaa yksilöitä ja ryhmiä tiedostamaan toimintansa yhteydet ympäristöongelmiin. Tärkeitä kohderyhmiä ympäristöasenteiden ja -toiminnan muuttamiseksi ovat muiden muassa taloyhtiöt, perheet, työpaikat, erilaiset yhteisöt, kaupat ja yritykset.

Oleellista on, että ympäristöä koskeva tieto siirtyy arkisiin tilanteisiin. Lähiympäristöllä on prosessissa suuri merkitys. Oman toiminnan suhdetta ympäristöön voi olla vaikea nähdä, kun ruoka haetaan kaupasta ja lämpö ja vesi tulevat taloyhtiöltä. Kesätyö omassa talossa nostaa nuorten tietoisuuteen taloyhtiön moniulotteisen roolin ja saattaa panna heidät ajattelemaan asioiden kytkeytymistä toisiinsa. Esimerkiksi vesi-, viemäri- tai lämmitysjärjestelmiin tutustuminen voi olla hyvinkin avartavaa. Tällä tavalla ympäristösuhde kehittyy vahvemmaksi, kun nuori oppii näkemään osuutensa kokonaisuudessa.

Vesakossa yhteenkuuluvaisuuden tunteen syntymistä pidetään tärkeänä perusteluna nuorten kesätyöllistämiseksi. Työkylpytoiminta voidaan näin nähdä myös osallisuuden tunteen tuottajana tai vahvistajana ja sitä kautta osaltaan jopa kasvattamisena aktiiviseksi kansalaiseksi. Nuoret ovat osa yhteisöä, koska he auttavat talon elämän sujumisessa. Lisäksi oma osallistuminen voi vahvistaa itseluottamusta sekä lisätä uskoa omiin vaikutusmahdollisuuksiin.

Mihin Vesakon malli sopii?

Vesakon toimintamalli saattaa soveltua joko sellaisenaan tai sopivasti muokaten muidenkin alueiden taloyhtiöihin. Pääasiallinen haaste, niin nuorten kuin taloyhtiön näkökulmasta, on työn ohjauksen järjestäminen. Ohjaus taas on sidoksissa siihen, onko saatavilla päivittäin vähintään aamuisin läsnä olevaa, osaavaa ohjaajaa. Käytännössä kysymys on siitä, onko taloyhtiössä talonmiestä, vai onko talon hoito ulkoistettu huoltoyhtiölle. Asunto-osakeyhtiöihin työsuhteessa olevia päätoimisia talonmiehiä on nykyisin arviolta joitain tuhansia. He työskentelevät lähinnä isoissa taloyhtiöissä, joissa riittää huollettavaa pihalla ja sisätiloissa.

Vesakon mallin soveltamisessa on useita näkökulmia, joita voidaan pohtia taloyhtiölle sopivaa nuorten kesätyötoimintaa rakennettaessa. Kesätyöissä olevien nuorten vanhemmilla, muilla talon asukkailla ja taloyhtiön edustajilla voi olla erilaisia näkemyksiä työn luonteesta ja tuloksellisuudesta. Vanhemmat saattavat painottaa sitä, että nuori oppii tekemään työn kunnolla, on täsmällinen, tunnollinen ja huolellinen; muut asukkaat taas pitävät tärkeänä, että töitä ylipäätään tehdään eikä laiskotella; taloyhtiö puolestaan voi korostaa työkokemusta ja sitoutumista yleensä, ei siis viime kädessä työn tuloksellisuutta.

Olenainen kysymys on myös, halutaanko mallin kautta saavuttaa muita tavoitteita kuin taloyhtiön kunnossapitotöiden hoitaminen kesäaikana ja nuoren työllistäminen? Piilo-opetus suunnitelmana voidaan pohtia erilaisia kysymyksiä, jotka kussakin taloyhtiössä koetaan tärkeiksi tai ajankohtaisiksi.

Voisivatko nuoret pihatöitä tehdessään samalla toimia juttukavereina talon ikääntyneille asukkaille, auttaa kauppakassin kantamisessa tai siivota seniorin vinttikomeron? Ikääntyneet asukkaat saattaisivat puolestaan osallistua mielellään pihan puuhiin. Ehkä pihalle voisi perustaa lasten kesätarhan, jonne vanhemmat jättäisivät lapset kauppareissun ajaksi. Minkälaisiin toimintoihin nuorten kesätyön sisältöä voisi laajentaa, ja millä ehdoin, esimerkiksi vastuukysymysten näkökulmasta?

Entä löytyisikö nuorten työllistämiseen ja ympäristön hoitoon yhteistyökumppaneita? Kaupungin vuokrataloissa saattaisi olla mahdollista työllistää talojen omia nuoria vihertöissä. Nuoria palkataan kesätöihin vuokratalojen huoltotehtäviin joka tapauksessa. Muodostaisivatko kerrostalojen pihat ja kaupungin puistoalueet jossain yhtenäisen ”työmaan”? Voisiko nuorten työllistäminen ja samalla ympäristön kohennus olla poikkihallinnollinen projekti, nimenomaan omassa lähiympäristössä työskentelyn hyödyt huomioiden?

Helsingin Lähiöprojektin arvioinnissa huomautettiin, että Helsingin kaupungin olisi hyvä jatkuvasti tukea ja kannustaa eri tavoin yksityisiä taloyhtiöitä ja muita alueen toimijoita ympäristön parannuksiin. Kysymys on tärkeä, koska ympäristön laatu vaikuttaa alueen asemaan asuntomarkkinoilla ja houkuttelee uusia asukkaita ja yrityksiä. Asukasystävällisen elinympäristön yleisiin kriteereihin kuuluu lähiympäristöön panostaminen. Kaupungistumisen edetessä ja kaupunkien tiivistyessä on kiinnitettävä huomiota myös siihen, minkälaisia kaupungit ovat lasten ja nuorten kasvuympäristöinä. Lapsiympäristön keskeisiä tekijöitä ovat esimerkiksi lasten itsenäisen liikkumisen ja toiminnan mahdollisuudet.

Lähiöiden vetovoimaisuutta ja asukkaiden viihtyvyyttä pidetään kaupungin menestystekijöinä. Lähiöuudistuksessa fyysisen ympäristön kohennus on kuitenkin perinteisesti korostunut. Sosiaalisten seikkojen huomiointi kehittämisessä on sen sijaan ollut vähäisempää.

Elinympäristön laadun, palvelujen tai turvallisuuden parantaminen voidaan nähdä ylhäältä ohjattuna toimintana. Toisaalta on mahdollista löytää myös ruohonjuuritason toimintamalleja, jotka edistävät lähiöiden kehittämistä sosiaalisuutta tukeviksi, viihtyisiksi ja turvallisiksi ympäristöiksi. On aiheellista herättää keskustelua esimerkiksi siitä, millä tavoin taloyhtiöt voisivat aktiivisemmin osallistua paikallisen elinympäristön kehittämiseen, alueen imagon kohentamiseen, identiteetin osatekijöiden rakentamiseen ja paikallisyhteisöä hyödyttävän toiminnan luomiseen. Taloyhtiöt ovat tärkeitä toimijoita asuinalueilla, joten niiden roolia ja tehtäviä voitaisiin päivittää kestävä kehityksen tavoitteiden mukaisiksi.

Oheiseen taulukkoon on koottu työkylytoiminnan edellytyksiä, etuja ja haasteita sekä nuorten että taloyhtiön näkökulmasta.

	Edellytykset	Edut	Haasteet
<i>Nuorten näkökulma</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Tieto työpaikasta ja ”hakumenettelystä” (miten taloyhtiön kesätyöpaikkaa haetaan). - Motivaatio ja mahdollisuus työjakson tekemiseen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Työkokemusta jo 14-vuotiaana. - CV alkaa kertyä, 1. työtodistus. - Työelämään tutustuminen koulun TET-jaksojen täydentämiseksi. - Oppii ottamaan vastuuta tekemisestään ja ajankäytöstään, oppii itsestään ja pärjäämisestään yksin ja yhteistyössä muiden kanssa, oppii erilaisia työtehtäviä ja tekniikoita. - Saa onnistumisen elämyksiä. - Saa mahdollisuuden tutustua omaan elinympäristöön uudesta näkökulmasta. - Lyhyt työmatka, turvallinen ja tuttu työympäristö, hyvä palkka, omat ystävät työkavereina. - Mahdollisuus saada ja antaa palautetta tutussa porukassa. - Mahdollisuus positiiviseen aikuiskontaktiin ja tasavertaisen rooliin. 	<ul style="list-style-type: none"> - Osaa erottaa leikin työnteosta, ottaa vastuun urakastaan. - Sopeutuu yhteisesti sovittuihin sääntöihin, tavoitteisiin ja ryhmään.

<p><i>Taloyhtiön näkökulma</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ohjaus järjestettävissä: osaava ja nuoria ymmärtävä ohjaaja saatavilla, esim. talonmies. - Riittävät yhteiset tilat: piha, vintti, kellari. - Sovelaita työtehtäviä useammalle nuorelle kerrallaan. - Taloyhtiön asukkaat: riittävästi sopivan ikäisiä nuoria vuosittain. - Toiminnalle myönteinen talo: taloyhtiön tai hallituksen tuki, talon ”henki”. - Pitkäjänteinen sitoutuminen: toimintatapaan opitaan yhteisesti ja sitä arvostetaan. - Varsinaisen ohjaajan lisäksi tarvitaan taho, johon ottaa yhteyttä, jos eteen tulee poikkeus- tai hätätilanne. 	<ul style="list-style-type: none"> - Nuoret sitoutuvat ympäristöönsä ja oppivat huolehtimaan yhteisistä paikoista, jolloin estetään ehkä ilkivaltaakin. - Aputyövoimaa talonmiehelle: taloyhtiön ympäristön, pihan ja yhteisten sisätilojen siistinä pito helpottuu kesäaikana. - Taloyhtiö sitoutuu yhteiseen toimintatapaan: yhteisöllisyys, hyvä tunnelma. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ohjauksen järjestäminen, jos taloyhtiössä ei ole talonmiestä. - Yhteisön kyky ratkaista mahdollisia ristiriitoja. - Murrosvaiheet, esim. talonmiehen vaihtuminen.
------------------------------------	--	--	---

LÄHTEET

Julkaisut

- Cantell, Hannele & Larna, Riitta 2006: *Ympäristövastuullisuus nuorten sanoissa ja teoissa*. Helsingin kaupungin opetusvirasto. A1:2006.
- Cantell, Hannele 2004 (toim.): *Ympäristökasvatuksen käsikirja*. PS-kustannus, Jyväskylä.
- Hiltunen, Mervi-Johanna 2000: *Ekomoderni lähiöuudistus*. Teoksessa Kortelainen (toim.): Vihertyvä kaupunkiseutu – suunnittelun ja hallinnan ekomoderni käänne. SoPhi, Jyväskylän yliopisto.
- Lähiöistä kaupunginosiksi. Lähiöohjelma 2008-2011*. Ympäristöministeriön raportteja 17/2008.
- Järvinen, Päivi 2007: *Nuorten työolot Suomessa viimeaikaisten työoloselvitysten valossa*. Työministeriön analyyssejä 6/2007.
- Korhonen-Wälkä, Ulla & Mattila, Maija & Maijala Olli 2008: *Kontulan ja Myllypuron uusi ilme – lähiöprojektin ympäristöparannukset puntarissa*. Teoksessa Nupponen ym.: Myönteisiä muutoksia ja kasvavia haasteita.
- Koskinen, Sanna 2009: *Lasten ja nuorten osallistumisen riemu ja raamit*. Yhdyskuntasuunnittelu 2009:2, s. 26–43.
- Koskinen, Sanna 2004: *Osallisuushankkeet*. Teoksessa Cantell (toim.): Ympäristökasvatuksen käsikirja.
- Kouvonen, Anne 1999: *Lapset ja nuoret palkkatyössä*. Työpoliittinen tutkimus 215, Työministeriö.
- Kyttä, Marketta & Broberg, Anna & Kahila, Maarit 2009: *Lasten liikkumista ja terveyttä edistävä urbaani ympäristö*. Yhdyskuntasuunnittelu 2009:2, s. 6–25.
- Myllyniemi Sami 2008: Mitä kuuluu? *Nuorisobarometri 2008*. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 88. Nuorisosiain neuvottelukunta, julkaisuja 39. Yliopistopaino, Helsinki.
- Nuorisotutkimus 2008*. Taloudellinen tiedotustoimisto.
- Nupponen, Terttu & Broman, Eeva-Liisa & Korhonen, Erkki & Laine, Markus (toim.) 2008: *Myönteisiä muutoksia ja kasvavia haasteita. Kokemuksia Helsingin lähiöprojektin v. 2004–2007 ja Urban II -yhteisöaloiteohjelman v. 2001–2006 toiminnasta*. Helsingin kaupungin tietokeskus 2008/ 6.
- Willamo, Risto 2004: *Ympäristö: luontoa vai kulttuuria?* Teoksessa Cantell (toim.): Ympäristökasvatuksen käsikirja.

Tiedonannot

- Mauri Marttila, tutkimusjohtaja, Suomen Kiinteistöliitto.
- Titta Tuohinen, sosiaalipsykologi, ylitarkastaja, Työ- ja elinkeinoministeriö.
- Pekka Myrskylä, kehittämisspäälikkö, Tilastokeskus.

Haastattelut

- As Oy Vesakko, taloyhtiön edustajat (3 henkilöä)
- Nuoret (3 henkilöä: 2 poikaa, 1 tyttö)
- Haastattelut toteutettiin henkilökohtaisina teemahaastatteluina (1-2 h/haastattelu).